



EKONOMSKI FAKULTET – PODGORICA

Lekcija 6

Procenjivanje bilansnih pozicija





Procenjivanje bilansnih pozicija

**Procenjivanje bilansnih pozicija
predstavlja utvrđivanje njihove
vrijednosti.**



Za procjenjivanje nije samo bitan izbor osnova za procjenjivanje

❑ nabavna, dnevna cijena, fer ili likvidaciona cijena

već i način otpisivanja, obračuna utroška materijala i utvrđivanja cijene koštanja.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

- **Nabavna cijena kao osnov procjenjivanja**
- **Dnevna cijena kao osnov za procjenjivanje**
 - dnevna cijena na dan bilansiranja
 - dnevna cijena na dan ponovne nabavke
 - dnevna cijena na dan prodaje
- **Likvidaciona cijena**
- **Fer vrijednost (fer cijena)**



Nabavna cijena

Nabavna cijena predstavlja sve ono što je prethodno izdato za nabavku realnih dobara, kupovinu hartija od vrijednosti ili kupovinu deviza.

Po strukturi nabavna cijena sadrži fakturisanu vrednost i sve direktne izdatke povezane sa konkretnom pojedinačnom nabavkom (transportni troškovi, carine, takse i druge dažbine).

Struktura nabavne cijene jedino je sporna kod materijala i trgovačke robe.

(Saglasno načelu uzročnosti, nabavna cijena materijala i trgovačke robe trebalo bi da obuhvati pored navedenih i interne transportne troškove, troškove lagerovanja i troškove nabavne funkcije.)

- u praksi ovi troškovi tretiraju kao troškovi proizvodnje što znači da se ne uključuju u nabavnu cijenu



Dnevna cijena

U računovodstvenoj literaturi dnevna cijena se različito shvata, najčešće se javljaju tri shvatanja pojma dnevne cijene:

- 1. dnevna cijena je vladajuća tržišna cijena na dan bilansiranja;**
- 2. dnevna cijena je vladajuća nabavna cijena na dan ponovne nabavke materijala i osnovnih sredstava, koja se vrši radi zamene utrošenog materijala i dotrajalih osnovnih sredstava (u literaturi ova cijena je poznata pod nazivom ponovna nabavna cijena) i**
- 3. dnevna cijena je vladajuća tržišna cijena na dan prodaje.**



Likvidaciona cijena

Likvidaciona cijena je tržišna cijena imovinskih djelova ili čitavog preduzeća koje se likvidira.

Pojedinačne likvidacione cijene realnih dobara su, po pravilu, niže od vladajućih tržišnih cijena istih dobara iz prostog razloga što potencijalni kupci znaju da je preduzeće u likvidaciji i da je prisiljeno da proda imovinu te će iz tog razloga prihvatiti i nižu cijenu.



Fer vrijednost kao osnov procjenjivanja

Fer vrijednost nekog resursa ili obaveze predstavlja iznos novca za koji bi se oni razmijenili između dobro informisanih strana, koje su voljne da izvrše razmjenu.

Procjenjivanje fer vrijednosti zahtijeva sprovođenje odgovarajućih postupaka i procedura kao i iskazivanje efekata procjene.

Procjena fer vrijednosti nekretnina i opreme se vrši pojedinačno, ali ne samo za jedno sredstvo nego najmanje za grupu.

Efekat procjene se iskazuje kao revalorizaciona rezerva u okviru kapitala ili kao rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine - obezvređenje (ostali rashodi).

Kod obrtnih sredstava razlika utvrđena procjenom fer vrijednosti se iskazuje kao prihod ili rashod po osnovu procjene.



Klasa 0 obuhvata račune u čiji su sadržaj u bilansu stanja uključene početne pozicije odgovarajućeg dijela aktive razvrstane po kriterijumu rastuće likvidnosti. U ovoj klasi evidentira se **neuplaćeni upisani kapital i stalna sredstva**, koja obuhvataju sredstva:

- ☐ koja imaju upotrební vijek duži od godinu dana
- ☐ čija cijena koštanja, odnosno nabavna vrijednost može da bude pouzdano utvrđena.

Sadržaj klase 0 raspoređen je u sledeće četiri grupe:

- **00 – Neuplaćeni upisani kapital**
- **01 – Nematerijalna ulaganja**
- **02 – Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva**
- **03 – Dugoročni finansijski plasmani**
- **04 – Stalna sredstva namijenjena prodaji**



NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL

Neuplaćeni upisani kapital predstavlja iznos upisanih, a neuplaćenih akcija ili udjela.

Osnovu za evidenciju neuplaćenog upisanog kapitala u okviru klase nula predstavlja Direktiva EU 2013/34 Evropskog parlamenta i vijeća od 26. juna 2013. (zamijenila IV Direktivu)

Upisani a neuplaćeni kapital **se procenjuje po nominalnoj vrednosti.**

Sadrži sledeće račune:

000 – neuplaćene upisane akcije

001 – neuplaćeni upisani udjeli



Primjer 1.

1. Na javni poziv akcionarskog društva za upis nove emisije akcija običnih akcija, 200 akcionara upisalo je po 1.000 akcija, po nominalnoj vrijednosti 100 €, što iznosi 100.000 €.
2. Po izvodu poslovnog računa uplaćen je iznos od 20.000 € na ime upisanih običnih akcija



Procjenjivanje bilansnih pozicija



r. br	D	P	Opis	D	P
1.	000		Neuplaćene upisane akcije	100.000	
		310	Neuplaćene upisane akcije		100.000

Za upisane akcije

r. br	D	P	Opis	D	P
2.	241		Tekući (poslovni) račun	20.000	
		000	Neuplaćene upisane akcije		20.000
	310		Neuplaćene upisane akcije	20.000	
		300	Aksijski kapital		20.000

Za uplaćene akcije



Procenjivanje bilansnih pozicija

NEMATERIJALNA ULAGANJA - IMOVINA je nenovčana imovina bez fizičke forme.

Definicija po MRS 38 Nematerijalna ulaganja glasi: **Nematerijalna imovina je nemonetarno sredstvo bez fizičke suštine (supstance), koja se može indetifikovati, a sredstvo je resurs koji entitet kontroliše kao rezultat prošlih događaja i od koga se očekuje priliv budućih ekonomskih koristi u entitetu.**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

NEMATERIJALNA IMOVINA

Nematerijalna ulaganja predstavljaju **nemonetarnu imovinu bez materijalnog obilježja**, od koje poslovni subjekat u **budućnosti očekuje koristi (u periodu dužem od 1 godine)**, bilo u oblasti proizvodnje, isporuke dobara ili usluga, pri izdavanju u zakup drugima ili pri korišćenju za administrativne svrhe.

Ova vrsta imovine obično nije u materijalnom obliku, mada u nekim slučajevima **može imati materijalni oblik**, na primjer, licenca može imati oblik ugovora, računarski program može biti materijalizovan na hard disku i slično, pri čemu sama ta činjenica ne opredjeljuje ovu vrstu imovine u materijalnu imovinu.



Procenjivanje bilansnih pozicija

NEMATERIJALNA IMOVINA

Prema MRS 38, nematerijalnu imovinu čine: **naučno i tehničko znanje, projektovanje i implementacija novih procesa ili sistema, licence, intelektualna svojina, tržišna znanja (specifikacije kupaca) i trgovačke marke (uključujući zaštitne znakove i izdavačke naslove).**

Pojavni oblici nematerijalne imovine su: **kompjuterski softver; patenti; koncesije; licence; autorska prava; razne dozvole za obavljanje aktivnosti (ribarenje i slično); uvozne kvote; franšize; odnosi prema kupcima, odnosno dobavljačima; lojalnost kupaca; učešća na tržištu i marketinška prava – zaštitni znakovi; goodwill i avansi za nematerijalnu imovinu.**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Da bi se određena imovina smatrala nematerijalnom potrebno je da budu ispunjeni sledeći uslovi:

- ❑ **da postoji mogućnost njenog identifikovanja i pouzdanog odmjeravanja troškova pribavljanja:** *mogućnost njenog izdvajanja, mogućnost davanja u zakup, zatim mogućnost prodaje, razmjene ili distribuiranja budućih ekonomskih koristi koje se toj imovini mogu pripisati;*
- ❑ **kontrola nad nematerijalnom imovinom:** *pribavljanje budućih ekonomskih koristi koje se zasnivaju na njenoj upotrebi i mogućnost ograničavanja pristupa drugima za korišćenje tih koristi. To podrazumijeva i zakonska prava ostvarljiva sudskim putem. Tržišno ili tehničko znanje se štiti autorskim pravima i ograničenjima u trgovinskim ugovorima;*
- ❑ **buduće ekonomske koristi koje potiču od nematerijalnog sredstva mogu da budu uključene u prihod od prodaje proizvoda ili usluga, da predstavljaju uštede u troškovima ili druge ekonomske koristi.**



Prema Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, nematerijalna ulaganja obuhvataju sledeće račune:

010 – Ulaganja u razvoj

011 – Koncesije, patenti, licence i slična prava

012 – Goodwill

014 – Ostala nematerijalna ulaganja

015 – Nematerijalna ulaganja u pripremi

016 – Avansi za nematerijalna ulaganja

s tim da se na posebnom računu, odnosno računima otvorenim u okviru odgovarajućeg računa nematerijalnih ulaganja, iskazuje ispravka vrijednosti po osnovu obračunate amortizacije i eventualno obezvrjeđenje.



Računovodstveni tretman nematerijalnih ulaganja definisan je Međunarodnim računovodstvenim standardom:

38 – **Nematerijalna imovina**, kao i

*Međunarodnim računovodstvenim standardom finansijskog izvještavanja 3 – **Poslovne kombinacije**, kojim se računovodstveno definiše goodwill, kao oblik nematerijalne imovine.*

Nematerijalna ulaganja se priznaju i vrednuju u skladu sa **MRS 38, MRS 36 (Umanjenje vrijednosti sredstava), MSFI 3 (Poslovne kombinacije), MSFI 6 (Istraživanje i procjena mineralnih resursa), MSFI 17 (Lizing), MSFI 13 (Odmjeravanje fer vrijednosti)** i drugim relevantnim standardima



Procenjivanje bilansnih pozicija

Namaterijalna imovina se saglasno MRS može sistematizovati prema:

- ☐ načinu sticanja
- ☐ prepoznatljivosti
- ☐ mogućnosti razmjene
- ☐ očekivanom periodu korišćenja



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Način sticanja

a) nematerijalna imovina koja se pribavlja od drugih (patenti, licence koncesije, franšize i ostala nematerijalna ulaganja)

- - nematerijalna imovina koja se odvojeno stiče (MRS 38, paragraf 25-32),
- - nematerijalna imovina koja se stiče putem poslovnih kombinacija (MRS 38, paragraf 33-44),
- - nematerijalna imovina koja se stiče putem državnih davanja (MRS 38, paragraf 44),
- - nematerijalna imovina koja se stiče putem razmjene, (MRS 38, paragraf 45-47)

b) nematerijalna imovina koja se pribavlja internim putem.



Procenjivanje bilansnih pozicija

Prepoznatljivost

1. **Odvojiva (koja se može posmatrati odvojeno od subjekta – sva NI osim goodwill)**
2. **Neodvojiva**

Nematerijalna imovina je odvojiva ako se može dati u zakup, prodati, razmijeniti ili kada se mogu distribuirati buduće koristi od korišćenja te imovine.



Procenjivanje bilansnih pozicija

Razmjenjivost

1. Unovčiva
2. Neunovčiva

Unovčiva imovina je ona koja se može sticati ili prodavati nezavisno od poslovnog subjekta, dok je neunovčiva ona koja se ne može sticati ili prodavati nezavisno od poslovnog subjekta.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Period u kom se očekuje korist

1. Imovina sa definisanim periodom korišćenja
2. Bez definisanog perioda korišćenja



Procenjivanje bilansnih pozicija

Period u kom se očekuje korist

Entitet treba da ocijeni da li je korisni vijek nematerijalne imovine ograničen ili neograničen.

Nematerijalna imovina ima neograničen korisni vijek ako analiza svih relevantnih faktora ne daje mogućnost predviđanja završetka perioda tokom kojeg će NI generisati prilive neto gotovinskih tokova u entitet.



Procenjivanje bilansnih pozicija

Nematerijalna ulaganja se vrednuju prema nabavnoj vrednosti ili po modelu revalorizacije (fer vrednost).

Priznavanje nematerijalne imovine prestaje po otuđenju ili kad se ne očekuju ekonomske koristi.

Dobitak ili gubitak se priznaje u bilansu uspeha.



Troškovi osnivanja nijesu nematerijalno sredstvo već rashod.

Troškovi istraživanja nijesu nematerijalno sredstvo već rashod.

Troškovi probne proizvodnje nijesu nematerijalno sredstvo već rashod.

Ulaganje u razvoja – nematerijalno sredstvo

Pod razvojem se podrazumijeva primjena rezultata istraživanja ili drugog znanja radi proizvodnje novog proizvoda, značajnijeg poboljšanja materijala, uređaja, procesa, sistema ili usluga, pri pristupanju komercijalnoj proizvodnji ili korišćenju.

Ulaganja u razvoj se smatraju nematerijalnim ulaganjem, pod uslovom da postoje dokazi da će izvršeno ulaganje proizvesti buduće ekonomske koristi za poslovni subjekt i ako se pouzdano može procijeniti ovaj trošak.



Koncesije (dopuštanje, ustupak) predstavlja ovlašćenje (pravo) koje država ili uža jedinica vlasti daje nekom licu, na osnovu propisa, za iskorišćavanje nekog prirodnog bogastva (obnovljivog ili neobnovljivog) ili za vršenje neke javne službe.

Koncesijom se ustupa samo pravo korišćenja dok se pravo svojine ne ustupa.



Patent (patere – biti otvoren) podrazumijeva ispravu kojom se štiti isključivo pravo korišćenja nekog rešenja, odnosno pronalaska.

1474 Venecija – dokument o zaštiti patenata

Pod patentom se podrazumijeva ukupan iznos ulaganja u istraživanje na osnovu koga je ostvareno pravo na patent.



Primjer 2:

- 1. Pravno lice X je kupilo patent od pravnog lica B za koji je primilo račun na 117.000 €.**
- 2. Za registraciju patenta plaćena je taksa u iznosu od 3.000 €**
- 3. Za testiranje patenta plaćen je račun u iznosu od 2.200 €, a potom je patent aktiviran.**
- 4. Uprava je utvrdila korisni vijek upotrebe patenta od 5 godina i korišćenje linearne amoretizacije**



r. br	D	P	Opis	D	P
1.	015		Nematerijalna ulaganja u pripremi	100.000	
	270		PDV	17.000	
		433	Dobavljači u zemlji		117.000

Po primljenom računu za patent

r. br	D	P	Opis	D	P
2.	015		Nematerijalna ulaganja u pripremi	3.000	
		241	Tekući (poslovni) račun		3.000

Po plaćanju takse za registraciju patenta



Procjenjivanje bilansnih pozicija



r. br	D	P	Opis	D	P
3.	015		Nematerijalna ulaganja u pripremi	2.200	
		241	Tekući (poslovni) račun		2.200

Po plaćanju za testiranje patenta

r. br	D	P	Opis	D	P
4.	011		Koncesije, patenti, licence i slična prava	105.200	
		015	Nematerijalna ulaganja u pripremi		105.200

Po aktiviranju patenta

r. br	D	P	Opis	D	P
5.	540		Amortizacija ($105.200 * 20 \%$)	21.040	
		0118	Ispravka vrijednosti nematerijalnih ulaganja		21.040

29.10.2024.

Za amortizaciju obračunatu na kraju 1 godine



Licenca (Litentia – dozvola, pravo na nešto) predstavlja pravo korišćenja tuđeg zaštićenog patenta, žiga, uzorka i modela i slične zaštićene nematerijalne imovine uz određene uslove i pretpostavke.



Druga slična prava (011 koncesije, patent, licence i slična prava) koja se iskazuju na ovom računu:

- **Pravo na industrijski uzorak**
- **Model**
- **Zaštitni znak (fabrički, uslužni, trgovački i ostali)**
- **Franšizing i slična prava**



- ❑ **Franšizing** predstavlja pravo koje se stiče kada jedan poslovni subjekat od drugog poslovnog subjekta dobije pravo da prodaje određene proizvode ili pruža usluge uz korišćenje uslužnog znaka, organizacije i tehnologije pružanja usluge, odnosno prodaje.
- ❑ **Žig** je pravo kojim se štiti znak koji u prometu služi za razlikovanje robe, odnosno usluga jednog pravnog ili fizičkog lica od roba ili usluga drugih lica.
- ❑ **Model** je pravo po osnovu kog se štiti spoljni oblik određenog industrijskog ili zanatskog proizvoda, ili dijela određenog proizvoda.
- ❑ **Zaštitni znak i trgovačko ime** – pravo korišćenja različitih simbola, crteža i sl., po čemu je prepoznatljiv privredni subjekt, odnosno njegov proizvod ili usluga.



Na računu 014 – Ostala nematerijalna ulaganja, obuhvataju se ulaganja u ostala nematerijalna sredstva za koja nije propisan poseban račun u okviru grupe 01, a koja ispunjavaju uslove za priznavanje nematerijalnih sredstava u skladu sa MRS 38.

To su:

- ☐ Računarski programi
- ☐ Pravo priključenja na mrežu (elektro, vodovod, plin itd)
- ☐ Trajno pravo korišćenja građevinskog zemilišta
- ☐ Ostala nepomenuta nematerijalna ulaganja
- ☐ Ulaganja u lizing,
- ☐ Ostala nematerijalna ulaganja,



Lizing predstavlja poseban vid zakupa sredstava na period duži od godinu dana, pri čemu se zaključuje ugovor o finansijskom ili ugovor o poslovnom lizingu.

Poslovni lizing

Poslovni lizing podrazumijeva transakciju u kojoj davalac lizinga posredstvom ugovora ustupa na korišćenje primaocu lizinga određeno sredstvo, na period duži od jedne godine, a kraći od korisnog vijeka trajanja sredstva koje je predmet lizinga.

Kod poslovnog lizinga, za razliku od finansijskog lizinga, ne postoji opcija povoljnije kupovine po isteku perioda zakupa. Poslovni (operativni) lizing se zaključuje u formi opozivog ugovora, što znači da ugovor o zakupu predmetnog sredstva može da bude raskinut bez plaćanja posebnih kazni i penala od strane koja je inicirala raskid ugovora, što već nije slučaj kod finansijskog lizinga.



Finansijski lizing

Finansijski lizing podrazumijeva kumulativno ispunjenje sledećih uslova:

- da je vlasništvo sa zakupodavca prenjeto na zakupca do kraja trajanja zakupa,
- da zakup sadrži opciju kupovine po znatno nižoj cijeni po isteku perioda zakupa,
- da se trajanje zakupa odnosi na gotovo ukupni korisni vijek upotrebe sredstva,
- da je sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja zakupa veća ili jednaka fer vrijednosti sredstva koje je predmet zakupa.



Razvrstavanje računovodstvenog softvera u materijalnu ili nematerijalnu imovinu vrši se u zavisnosti od toga da li računovodstveni softver kontroliše rad računara, kada je on nezamjenljivi dio hardvera, ili je riječ o aplikativnom softveru, koji nije sastavni dio hardvera.



Na računu ostalih nematerijalnih ulaganja se vrši i evidencija ulaganja u sprovođenje komasacije i arondacije.

Komasacija je skup mjera iz oblasti prostornog planiranja, prava, tehnike, ekonomije i poljoprivrede, koje državni organi sprovode na zemljišnoj teritoriji (izvan urbanih sredina) zarad pospješivanja uslova života i eksploatacije poljoprivrednog zemljišta.

Arondacija (franc. *arrondir*: zaokružiti), mjera agrarne politike, uređenje poljoprivrednog zemljišta radi racionalnije proizvodnje; sastoji se u pripajanju manjih tuđih zemljišta većemu posjedu. Pravo je vlasnika zemljišta, koje se arondacijom pripaja na naknadu ili na dodjelu drugog zemljišta iste katastarske kulture i klase.



Na računu 012 Goodwill obuhvata se svaki višak nabavne vrijednosti u odnosu na interes sticanja u fer vrijednosti stečenih i identifikovanih sredstava i obaveza na datum transakcije razmjene po osnovu poslovnih kombinacija u skladu sa MSFI 3 Poslovne kombinacije.

(nastaje prilikom kupovine pravnog lica po cijeni koja je viša od poštene (fer) vrijednosti kupljene neto imovine u skladu sa MSFI 3)

Obračun amortizacije za goodwill se ne vrši.



Primjer 3.

Utvrđeno je da je fer vrijednost neto imovine nekog privrednog društva 1.000.000 €. Ugovorena je prodajna cijena od 1.150.000 € koja je plaćena sa tekućeg računa. Kupljeno privredno društvo je pripojeno privrednom društvu sticaocu.



r. br	D	P	Opis	D	P
1.	01 i 02		Sredstva (po kontima aktive)	1.500.000	
		4	Obaveze (po kontima pasive)		500.000
	012		Goodwill	150.000	
		433	Dobavljači u zemlji		1.150.000

Za kupovinu neto imovine

r. br	D	P	Opis	D	P
2.	433		Dobavljači u zemlji	1.150.000	
		241	Tekući račun		1.150.000

Za isplatu kupljenog preduzeća



Da bi se priznao goodwill mora biti stečen kupovinom pravnog lica, odnosno mora biti potvrđen (realizovan) na tržištu.

Interni goodwill se ne može priznati.

❑ Pri kupovini kapitala u slučaju poslovne kombinacije kada jedno pravno lice (matično) kupuje neto imovinu drugog pravnog lica (zavisnog pravnog lica), goodwill iz ovog odnosa, matično pravno lice priznaje i prikazuje u svojim konsolidovanim finansijskim izveštajima.

❑ Pri kupovini neto aktive, kada jedno pravno lice kupuje neto imovinu drugog pravnog lica (sredstva umanjena za obaveze) uključujući i goodwill tog pravnog lica i preduzetnika, goodwill se priznaje u pojedinačnom bilansu stanja pravnog lica sticaoca - kupca.



Nematerijalna imovina se saglasno MRS 38, inicijalno (u momentu pribavljanja) vrednuje **u visini troškova pribavljanja. (nabavna vrijednost)**

Ukoliko je nematerijalna imovina pribavljena **kupovinom, trošak njenog pribavljanja predstavlja *nabavna vrijednost (nabavna cijena uvećana za zavisne troškove nabavke), u koju se uključuju:***

- ☐ fakturna cijena,
- ☐ uvozne carine,
- ☐ porez koji se ne refundira (u vezi sa prometom – porez koji nema karakter prethodnog PDV),
- ☐ profesionalne nadoknade advokatima, posrednicima i slično i
- ☐ bilo koji izdatak koji je bio neophodan za dovođenje nematerijalne imovine u stanje funkcionalne pripravnosti, odnosno koji se direktno može pripisati pripremanju nematerijalne imovine za upotrebu



Kada se vrši **pojedinačno pribavljanje nematerijalne imovine**, njena **nabavna vrijednost se može pouzdano** utvrditi, naročito kada je izmirenje obaveze po osnovu pribavljanja izvršeno plaćanjem u gotovini ili nekom drugom monetarnom obliku.

Kada je nabavka izvršena uz plaćanje putem **kredita**, nabavna vrijednost nematerijalne imovine je cijena koja bi važila za gotovinsko plaćanje u uobičajnom roku.

Razlika između tog iznosa i ukupnih plaćanja priznaje se kao rashod kamate tokom perioda kreditiranja, ukoliko nije kapitalizovana u skladu sa postupkom kapitalisanja dozvoljenim u MRS 23 – *Troškovi pozajmljivanja*.



Nematerijalna imovina može se pribaviti i **razmjenom za druga sredstva (nekretnina, postrojenja, oprema i druga imovina)**.

Nabavna vrijednost na ovaj način pribavljenih nematerijalnih ulaganja utvrđuje se u **visini fer vrijednosti datog ili fer vrijednosti primljenog sredstva** (u zavisnosti od toga za koje sredstvo pouzdanije može da se utvrdi fer vrijednost).

Ukoliko se ne može utvrditi fer vrijednost stečene imovine razmjenom, njena nabavna vrijednost se odmjerava po knjigovodstvenoj vrijednosti ustupljene imovine.

U slučajevima kada se nematerijalna imovina stiče razmjenom za finansijske instrumente (obveznice, akcije, i sl.), vrijednost nematerijalne imovine se utvrđuje u visini fer vrijednosti tih finansijskih instrumenata



Prilikom pribavljanja nematerijalne imovine u postupku **poslovne kombinacije**, **nabavna vrijednost pribavljene** nematerijalne (odvojeno od goodwill-a) imovine se procjenjuje u skladu sa MSFI 3 – *Poslovne kombinacije*.

Prema navedenim smjernicama, nabavna vrijednost pribavljene nematerijalne imovine ukoliko su ispunjeni uslovi za njeno priznavanje utvrđuje se u iznosu fer vrijednosti te imovine na datum pribavljanja.



Pribavljanje nematerijalne imovine može se vršiti i u vidu **državnih davanja, pri čemu takvo pribavljanje** može da bude bez naknade ili uz plaćanje djelimične naknade. Primjeri ovakvog pribavljanja su licence (dozvole) za rad radio–stanica, uvozne dozvole, dozvole za korišćenje prirodnih resursa, dozvole za gradnju avio–piste i slično.

Prema **MRS 20 – Računovodstvo državnih davanja i objelodanjivanje državnih pomoći, poslovni subjekt može da utvrdi vrijednost nematerijalnog sredstva po fer vrijednosti**, ili da ne utvrđuje inicijalnu fer vrijednost, već vrijednost nematerijalnog sredstva iskaže u **nominalnoj vrijednosti** uvećanoj za zavisne troškove nabavke (čak iako je ta nominalna vrijednost nula).



Cjena koštanja interno generisane nematerijalne imovine predstavlja zbir svih izdataka nastalih do datuma kada je nematerijalno sredstvo prvi put ispunilo uslove za priznavanje. MRS 38 **zabranjuje ponovno procjenjivanje i uključivanje u cijenu koštanja troškova priznatih kao rashod u prethodnom finansijskom izvještaju, odnosno zabranjuje retrospektivno priznavanje izdataka, čak i u situacijama kada su ti izdaci značajni.**



Prema paragrafima 65 do 67, MRS 38, troškovi internog pribavljanja najčešće se odnose na:

- ☐ troškove materijala i usluga korišćenih pri internom sticanju nematerijalne imovine;
- ☐ zarade, naknade i druge troškove zaposlenih angažovanih direktno na sticanju imovine;
- ☐ troškove koji se direktno odnose na nematerijalnu imovinu, kao što su registrovanje zakonskih prava, amortizacija patenata i licenci koje se koriste prilikom sticanja nematerijalne imovine;
- ☐ opšte troškove koji su bili neophodni za sticanje nematerijalne imovine (amortizacija osnovnih sredstava koja su bila angažovana pri sticanju nematerijalne imovine, premije osiguranja, zakupnine i slično), ukoliko se ovi troškovi mogu na razumnoj i doslednoj osnovi pripisati nematerijalne imovine
- ☐ troškovi kamate priznate u skladu sa smjernicama MRS 23 – *Troškovi pozajmljivanja*.



Troškovi koji ne ulaze u cijenu koštanja interno pribavljene nematerijalne imovine su:

- ☐ rashodi prodaje, administracije i ostali opšti troškovi, ukoliko ne mogu da budu direktno pripisani nematerijalnom sredstvu, niti njegovoj pripremi za korišćenje;
- ☐ troškovi koji su posledica neefikasnosti, kao i poslovni gubici koji su nastali prije aktiviranja nematerijalne imovine;
- ☐ troškovi obuke zaposlenih u vezi sa upotrebom nematerijalnog sredstva.



Amortizacija

Osnovicu za obračun amortizacije nematerijalnih ulaganja, čiji je vijek upotrebe konačan, predstavljaju troškovi pribavljanja odnosno, nabavna vrijednost, cijena koštanja ili tržišna vrijednost nenovčane imovine koja je razmijenjena za nematerijalnu imovinu, (u zavisnosti od načina pribavljanja nematerijalne imovine), umanjena za ostatak vrijednosti – rezidualnu vrijednost.

Ostatak vrijednosti nematerijalnog sredstva poslije isteka perioda amortizacije, odnosno poslije isteka vijeka upotrebe, trebalo bi da bude jednak nuli, osim ako:

- ☐ je ugovorena prodaja tog sredstva na kraju njegovog vijeka upotrebe;
- ☐ postoji aktivno tržište za to sredstvo, pa se ostatak vrijednosti može utvrditi pozivanjem na to tržište,
- ☐ postoji vjerovatnoća da će aktivno tržište postojati na kraju vijeka upotrebe tog sredstava.



Amortizacija

Stopa za obračun amortizacije nematerijalnih ulaganja utvrđuje se na osnovu korisnog vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja. Pravno lice treba da procijeni najprije da li je koristan vijek upotrebe nematerijalnog sredstva ograničen ili neograničen. **Ukoliko je korisni vijek nematerijalnog sredstva neograničen** (na osnovu analiza svih relevantnih faktora ne može se predvidjeti kraj perioda u kome se očekuje priliv budućih koristi u vezi sa korišćenjem sredstva) **ne vrši se obračun amortizacije.**



Naknadni izdaci

Na nematerijalnu imovinu često mogu da se odnose i naknadni izdaci, koji se, prema MRS 38, uključuju u vrijednost nematerijalne imovine isključivo pod uslovom:

- ☐ da je vjerovatno da će izdatak omogućiti sredstvu da poboljša (a ne održava) buduće ekonomske koristi,
- ☐ da se ovaj izdatak pouzdano može izmjeriti i pripisati sredstvu.



Nematerijalna imovina se, kao i ostali oblici stalne imovine, prema MRS 38 vrednuje i nakon početnog priznavanja ili po modelu nabavne vrijednosti iz paragrafa 74 ili po modelu revalorizacije iz paragrafa 75.

Model nabavne vrijednosti podrazumijeva da se nematerijalno sredstvo nakon početnog priznavanja evidentira po trošku pribavljanja, umanjenom za ispravku vrijednosti i za akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti.

Model revalorizacije kao postupak podrazumijeva da se nematerijalno sredstvo nakon početnog priznavanja evidentira u revalorizovanom iznosu, odnosno po njegovoj fer vrijednosti utvrđenoj na datum procjenjivanja, umanjenoj za naknadnu ispravku vrijednosti i za naknadno akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti.



Efekat revalorizacije, kada je **fer vrijednost veća od knjigovodstvene vrijednosti**, prema paragrafu 85. MRS 38, evidentira se direktnim povećanjem kapitala, odnosno odobravanjem računa revalorizacione rezerve, pri čemu se zadužuje konkretan račun nematerijalne imovine (grupa 01/ odgovarajući analitički račun računa 330). Međutim, povećanje vrijednosti nematerijalnog sredstva treba priznati kao prihod (grupa 01/račun 681) u slučaju kada je za to isto sredstvo po osnovu revalorizacije prethodno priznat rashod na računu 581, i to do iznosa u kome je evidentiran rashod, a iznos povećanja vrijednosti nematerijalnog sredstva koji premašuje ovaj iznos evidentira se na računu 330.



Ukoliko se ponovnim vrednovanjem, nakon početnog priznavanja konstatuje **smanjenje fer vrijednosti** u odnosu na knjigovodstvenu vrijednost, tada se zadužuju revalorizacione rezerve, a odobrava se konkretan račun nematerijalnog sredstva. Ukoliko je to smanjenje vrijednosti nematerijalnog sredstva veće od prethodno formirane revalorizacione rezerve (po osnovu ranije fer vrijednosti veće u odnosu na knjigovodstvenu vrijednost), za razliku se direktno terete rashodi (račun 330, grupa 58/ grupa 01).

Kada se nematerijalna imovina povlači iz upotrebe, odnosno kada se vrši njeno rashodovanje ili prodaja, revalorizacione rezerve koje se na nju odnose, direktno se prenose sa revalorizacionih rezervi na neraspoređenu dobit (330/340) saglasno paragrafu 87. MRS 38.

Tokom korišćenja nematerijalnog sredstva, koje je revalorizovano mogu da nastanu razlike između amortizacije izračunate na osnovu revalorizovane knjigovodstvene vrijednosti i amortizacije koja bi bila priznata na osnovu nabavne vrijednosti, utvrđene na bazi istorijskog troška. Ove razlike se takođe prenose na neraspoređenu dobit bez evidencija u bilansu uspjeha (330/340)



Umanjenje vrijednosti nematerijalne imovine

Razlozi umanjenja vrijednosti sredstva, prema MRS 36, mogu biti: **fizička zastarjelost, ekonomski efekti od korišćenja sredstva su manji od očekivanih, pa je upotrebna vrijednost sredstva manja od knjigovodstvene, tehnološka zastarjelost, zatim postojanje planova da se smanji ili obustavi neka djelatnost**, usled čega je i upotrebna vrijednost sredstava korišćenih za njeno obavljanje manja i slično.

Gubitak od umanjenja vrijednosti je iznos koji pokazuje za koliko je knjigovodstvena vrijednost nekog sredstva veća od njegove nadoknadle vrijednosti, zbog čega je potrebno svođenje knjigovodstvene vrijednosti na niži iznos, odnosno priznavanje gubitka od umanjenja vrijednosti.



Umanjenje vrijednosti nematerijalne imovine

Iznos koji se može nadoknaditi treba da bude utvrđen u skladu sa MRS 36 prema kome se **nadoknativa vrijednost utvrđuje za svako pojedinačno sredstvo i ona predstavlja veću od sledeće dvije vrijednosti:**

- ☐ neto prodajne cijene nematerijalnog sredstva i
- ☐ upotrebne vrijednosti sredstva.



Umanjenje vrijednosti nematerijalne imovine

Neto prodajna vrijednost sredstva je iznos koji bi se mogao dobiti od prodaje sredstva, umanjen za troškove prodaje (potrebni su podaci sa aktivnog tržišta i korišćenje najbolje procjene).

Upotrebna vrijednost nematerijalnog sredstva jednaka je sadašnjoj vrijednosti potencijalnih budućih priliva od korišćenja sredstva, uvećanoj za procijenjeni ostatak vrijednosti na kraju obračunskog perioda.



NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA- MRS 16

Materijalne stavke koje se drže za korištenje u proizvodnji proizvoda ili pružanju usluga, za koje se očekuje da će se koristiti duže od jednog obračunskog period

MRS 16 Nepokretnosti postrojenja i oprema, MRS 17 Lizing, MRS 36 Umanjenje imovine, MRS 40 Ulaganje u nekretnine, MRS 41 Poljoprivreda, MSFI 5 Stalna imovina namijenjena prodaji i poslovanje koje se obustavlja.

Nabavna vrednost ili cijena koštanja priznaju se samo:

- ☐ **ako je verovatno da će buduće ekonomske koristi biti povezane se preduzećem**
- ☐ **ako se nabavna vrednost ili cena koštanja mogu pouzdano odmjeriti**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Član 6 Kontnog okvira

- 020 – zemljiše**
- 021 – šume i višegodišnji zasadi**
- 022 – građevinski objekti**
- 023 – postrojenja i oprema**
- 024 – investicione nekretnine**
- 025 – osnovno stado**
- 026 – ostale nekretnine, postrojenja i oprema**
- 027 – nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva u pripremi**
- 028 - avansi za materijalnu imovinu**
- 029 - ulaganja u tuđim nekretninama, postrojenjima i opremi**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

MATERIJALNA IMOVINA

Početno priznavanje materijalne imovine (u momentu nabavke) imovine se vrednuje po nabavnoj ceni.

Nakon početnog priznavanja po nabavnoj vrednosti građevinski objekti, postrojenja, oprema vrednuju se po sadašnjoj vrednosti (nabavna vrednost umanjena za iznos obračunate amortizacije i gubitka po osnovu obezvređenja) ili po fer vrijednosti.



MATERIJALNA IMOVINA

Fer vrednost se utvrđuje procenom a obično je to tržišna vrednost ili vrednost po kome se sredstvo može razmeniti između poznatih strana koje su dovoljno informisane i voljne da sprovedu kupoprodajnu transanciju.

Kada se knjigovodstvena vrednost povećava povećanje se evidentira kao revalorizaciona rezerva.

Kada se knjigovodstvena vrednost smanjuje smanjenje se priznaje kao rashod.

Pozitivni i negativni efekti procjene se ne mogu međusobno prebijati već se odvojeno evidentiraju.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Procena fer vrednosti se vrši na određeni dan. (važno radi obračuna amortizacije).

Naknadna ulaganja se priznaju kao povećanje vrednosti nekretnina i opreme ako se

- provućava korisni vijek upotrebe**
- povećava kapacitet**
- unapređuje sredstvo**
- umanjuju troškovi korištenja**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Sadašnja vrednost građevinskih objekata, postrojenja, opreme i investicione imovine uvećava se za naknadne troškove po osnovu troškova adaptacije, zamene delova i troškova generalnih popravki pod uslovom da se ovi troškovi mogu izmjeriti i da oni produžuju korisni vek ili povećavaju učinak sredstva.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Rezidualna vrednost (ostatak vrednosti) je preostala vrednost osnovnog sredstva ako bi se ono otuđilo na kraju svog korisnog veka.

Umanjenje vrijednosti sredstva utvrđuje se (odnosno testira se) tako što se stavlja u odnos njegova knjigovodstvena vrijednost i nadoknadiiva vrijednost. Ako je nadoknadiivi iznos sredstva manji od knjigovodstvene, odnosno sadašnje vrijednosti, prema MRS 36 iznos sredstva treba da bude umanjen do njegovog nadoknativog iznosa. To smanjenje predstavlja gubitak od umanjenja (MRS 36).

Prestanak priznavanja vrši se:

- **prilikom otuđenja**
- **kad se od upotrebe više ne očekuju koristi**

Dobitak ili gubitak koji nastaje po osnovu prestanka priznavanja utvrđuje se po neto principu (prodajna vrednost minus knjigovodstvena).



PROCJENJIVANJE POZICIJA AKTIVE

Priznavanje nekretnina postrojenja, opreme i bioloških sredstava

Kriterijumi priznavanja:

- **Ostvarivanje ekonomskih koristi**
 - Period u kome se očekuje da će poslovni subjekt koristiti sredstvo
 - Broj proizvoda ili jedinica koji će biti ostvareni korišćenjem sredstva
- **Pouzdanost mjerenje troškova pribavljanja**
 - Faktorna vrijednost + zavisni troškovi nabavke
 - Direktni i indirektni troškovi nastali u vezi sa proizvodnjom tog sredstva (troškovi materijala, troškovi rada i ostali troškovi)
 - U slučaju donacije mjerenje troškova se vrši na osnovu tržišnih cijena

Osim MRS 16 i MRS 40 Investicione nekretnine, MRS 41 Poljoprivreda, MRS 17 Lizing, MSFI 5 Stalna sredstva namijenjena prodaji i MRS 36 Umanjenje vrijednosti imovine.

29.10.2024.



PROCJENJIVANJE POZICIJA AKTIVE

Priznavanje rezervnih djelova i alata

Najveći dio rezervnih djelova i opreme evidentira se kao zalihe i priznaje se kao rashod u momentu upotrebe

Važniji rezervni djelovi priznaju se kao oprema

Rezervni djelovi i servisna oprema čija je upotreba neredovna i koji se mogu koristiti samo uz neko sredstvo koje je priznato mogu da se priznaju kao sredstvo i amortizuju u periodu koji nije duži od korisnog vijeka trajanja sredstva na koje se odnose.

Zaštitna oprema i oprema pribavljena iz sigurnosnih ili ekoloških razloga priznaje se kao oprema ako se koristi u periodu dužem od godinu dana.

Priznavanje djelova postrojenja i opreme



PROCJENJIVANJE POZICIJA AKTIVE

Primjer 1

Vezano za nabavku postrojenja desilo se sledeće:

- dobavljaču postrojenja treba platiti 77.000€
- troškovi prevoza iznose 2.000 €
- prilikom istovara postrojenje je oštećeno – faktura za opravku iznosi 10.000 €
- troškovi montaže postrojenja iznose 4.000 €

Trošak nabavke iznosi ?

(83.000 € ili 93.000 € ?)



PROCJENJIVANJE POZICIJA AKTIVE

Primjer 2

Preduzeće je investiralo izgradnju nove zgrade, za sopstveno korišćenje, koja ga je po konačnoj situaciji izvođača koštala 600.000 €. Sastavni dio zgrade je sistem za klimatizaciju čija se cijena može utvrditi iz pozicija ispostavljenih situacija izvođača radova = 40.000 €

Evidentiranje nekretnina postrojenja i opreme?



PROCJENJIVANJE POZICIJA AKTIVE

Primjer 3

Preduzeće je za potrebe izgradnje zgrade pronašlo odgovarajuću lokaciju. Na tom zemljištu nalazi se postojeći objekat koji se mora srušiti jer ne odgovara namjeni.

Preduzeće je kupilo zemljište sa postojećim objektom za 240.000 €. Rušenje zgrade i odvoženje šuta plaćeno je 40.000 €. Dio otpadnog materijala prodato je za 1.200.

Trošak nabavke zemljišta?



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Evidentiraju se učešća u kapitalu i druge HOV raspoložive za prodaju, krediti sa rokom dospjeća preko jedne godine, HOV koje se drže do dospjeća, i ostali dugoročni plasmani.

DFP su aktiva koju preduzeće drži radi ostvarivanja budućih prihoda (kamate, dividenda, učešće u dobiti i sl.)



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

1. **Učešće u kapitalu**
 1. Učešće u kapitalu zavisnih pravnih lica
 2. Učešće u kapitalu pridruženog pravnog lica
 3. Učešće u kapitalu zajednički kontrolisanih subjekata
 4. Učešće u kapitalu ostalih pravnih lica
2. **Dugoročne HOV**
 1. Obveznice
 2. Blagajnički zapisi i drugi zapis
 3. Državni zapisi
 4. Depozitni certifikat
 5. Finansijski derivati
3. **Dugoročni krediti**
 1. Dugoročni krediti dati matičnim, zavisnim i ostalim povezanim pravnim licima
 2. Dugoročni krediti u zemlji
 3. Dugoročni krediti u inostranstvu
4. **Ostali dugoročni plasmani**
 1. Dati dugoročne kaucije
 2. Dati dugoročni depoziti
 3. Dugoročna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga
 4. Dugoročna potraživanja po osnovu faktoringa
 5. Dugoročni stambeni krediti



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Dugoročni finansijski plasmani koji se iskazuju na računima grupe 03 mogu da se klasifikuju na sledeće grupe plasmana:

- ***Učešća u kapitalu***

- učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica,
- učešća u kapitalu pridruženih pravnih lica,
- učešća u kapitalu zajednički kontrolisanih subjekata,
- učešća u kapitalu ostalih pravnih lica;



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Dugoročne hartije od vrijednosti koje imaocu ne obezbjeđuju učešće u kapitalu, kao što su:

- obveznice,
- blagajnički i drugi zapisi,
- državni zapisi,
- certifikati o depozitu,
- finansijski derivati: finansijski terminski ugovori (“fjučers” – futures i “svop” – swap ugovori) i
- opcijski ugovori



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Dati dugoročni krediti, kao što su:

- dugoročni krediti dati matičnim, zavisnim i ostalim povezanim pravnim licima,
- dugoročni krediti u zemlji i
- dugoročni krediti u inostranstvu;

• Ostali dugoročni finansijski plasmani, kao što su:

- date dugoročne kaucije,
- dati dugoročni depoziti,
- dugoročna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga,
- dugoročna potraživanja po osnovu faktoringa,
- dugoročni stambeni krediti i sl



Ulaganje	Kriterijum
U zavisna pravna lica	Više od 50% kapitala (kontrola)
U pridružena pravna lica	Više od 20 % kapitala (značajan uticaj)
U ostala pravna lica	Manje od 20 % kapitala
U zajedničko ulaganje (pravno lice koje se zajednički kontroliše)	Ugovorni sporazum



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Dugoročni finansijski plasmani su, prema članu 7. Pravilnika o Kontnom okviru, raspoređeni u sledeće osnovne račune:

- 030 – Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica;
- 031 – Učešća u kapitalu ostalih povezanih (pridruženih) pravnih lica;
- 032 – Učešća u kapitalu ostalih pravnih lica (učešća u kapitalu ispod 20%) i druge hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju;
- 033 – Dugoročni krediti matičnim, zavisnim i ostalim povezanim pravnim licima;
- 034 – Dugoročni krediti u zemlji;
- 035 – Dugoročni krediti u inostranstvu;
- 036 – Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća;
- 038 – Ostali dugoročni finansijski plasmani i
- 039 – Ispravka vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana.



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Učešća u kapitalu ostalih pravnih lica procjenjuju se po nabavnoj vrijednosti ili po tržišnoj cijeni, ako je niža.

Kredit se procjenjuju po nominalnoj vrijednosti, umanjenoj indirektno (kao ispravka vrijednosti) za vjerovatne gubitke vrijednosti, a direktno (kao otpis potraživanja) za nastala dokumentovana smanjenja vrijednosti.

Hartije od vrijednosti i otkupljene sopstvene akcije procjenjuju se po nabavnoj vrijednosti ili po tržišnoj vrijednosti, ako je niža.

Finansijski plasmani i potraživanja u stranoj valuti procjenjuju se po kursu strane valute na dan bilansiranja



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih izvještaja koje sastavlja matično pravno lice, ulaganja u zavisno pravno lice se evidentiraju:

- po metodu nabavne vrijednosti ili**
- po metodu fer vrijednosti**

Vrijednosno usklađivanje učešća u kapitalu vrši se kao vrednovanje nakon početnog priznavanja, u smislu usklađivanja knjigovodstvene vrijednosti sa fer vrijednošću ulaganja. Ovo usklađivanje se evidentira na računu ulaganja i na računu revalorizacionih rezervi.



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Računovodstveno evidentiranje ulaganja u poslovne subjekte na koje se vrši značajan uticaj može da se vrši primjenom jednog od sledećih metoda:

- **metod udjela (equity metod),**
- **kao finansijska sredstva koja su raspoloživa za prodaju, (u momentu pribavljanja vrednuju se po nabavnoj vrijednosti, a nakon početnog priznavanja po fer vrijednosti).**



PROCJENJIVANJE dugoročnih finansijskih plasmana

Na računu 032 – Učešće u kapitalu ostalih pravnih lica i druge hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju, evidentiraju se akcije i udjeli u kapitalu drugih pravnih lica (do 20% vrijednosti kapitala subjekata u koje je vršeno ulaganje) i druge hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju u skladu sa računovodstvenom politikom.

Pri početnom odmjeravanju HOV raspoložive za prodaju se odmjeravaju po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcija.



Učešće u kapitalu **otpisuje** se srazmerno gubitku a **povećava** srazmerno povećanju osnovnog kapitala iz raspodele neto dobitka i jedno i drugo na osnovu izveštaja pravnog lica, kod koga je uložen kapital o pokriću gubitka odnosno o povećanju osnovnog kapitala iz raspodele neto dobitka.



PROCJENJIVANJE stalnih sredstva namijenjenih prodaji

Stalna sredstva namijenjena prodaji priznaju se ako entitet očekuje da će njihovu vrijednost nadoknaditi prodajom a ne daljim korišćenjem za obavljanje djelatnosti.

Procjenjuju se po nižoj vrijednosti od:

- Knjigovodstvene (sadašnje) vrijednost**
- Fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje**



INVESTICIONE NEKRETNINE- MRS 40

Investicione nekretnine su nekretnine koje Društvo koristi za ostvarenje prihoda od zakupnine ili porasta vrednosti nekretnine ili i jednog i drugog.

Investicione nekretnine nakon početnog priznavanja procenjuju se po poštenoj vrednosti – fer (obično je to vladajuća tržišna cena). Dobitak ili gubitak nastao usled promene poštene vrednosti investicione nekretnine uključuje se u rezultat u kome je nastao.

Investicione nekretnine prestaju da se priznaju prodajom ili povlačenjem iz upotrebe.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

BIOLOŠKA SREDSTVA - MRS 41

Biološka sredstva odmeravaju se prilikom početnog priznavanja i na dan svakog bilansa stanja po fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje. Kad se fer vrednost ne može pouzdano odmeriti procenjivanje se vrši po nabavnoj vrijednosti.

Fer tržišna vrednost je cena trgovanja na produktnoj berzi.

Dobitak ili gubitak koji nastaje pri početnom priznavanju po fer vrijednosti uključuju se u dobitak / gubitak perioda u kom su nastali.

Biološka sredstva se klasifikuju kao: šume, višegodišnji zasadi i osnovno stado.



Biološka sredstva

Procjena šuma

Procjenitelj procjenjuje drvnu masu razloženu na tri dijela:

- Procijenjeno tehničko drvo
- Procijenjeno celulozno drvo
- Procijenjeno ogrevno drvo



Procjena šuma

Procijenjeno drvo se vrednuje:

$$CV = VC \times (1 - (TP + PD/TS + IT))$$

gdje je:

CV - cijena vrednovanja

VC – vladajuća cijena na dan procjene (aritmetički prosjek ili ponderisana cijena)

TP – troškovi prerada

PD – poslovni dobitak

TS – troškovi sječe

IT – troškovi izvlačenja i transporta do skladišta



Višegodišnji zasadi

Oni se procjenjuju prinosnom metodom

1. Planira se količina roda po godinama preostalog vijeka korisnosti
2. Prodajna cijena na dan procjene
3. Projektovani prihod (1x2)
4. Troškovi proizvodnje po godinama preostalog vijeka korisnosti
5. Troškovi uprave i prodaje
6. Bruto dobitak (3-4-5)
7. Porez na dobitak
8. Neto dobitak (6-7)

$$RVVZ = ND/d$$



Osnovno stado

Procjenjuje se po vladajućoj tržišnoj cijeni.

Na kraju životnog vijeka procijenjena vrijednost osnovnog stada jednaka je klaničnoj cijeni.

$$SRV = (TV - KV) \times k + KV$$

SRV –sadašnja reproduktivna vrijednost

TV –tržišna vrijednost na dan procjene

KV - Klanična vrijednost

k – koeficijent preostale korisnosti



Procenjivanje bilansnih pozicija

LIZING JE SPORAZUM KOJIM DAVALAC LIZINGA PRENOSI NA PRIMAOKA (KORISNIKA) LIZINGA PRAVO KORIŠTANJA SRDSTAVA NA ODGOVARAJUĆI PERIOD U ZAMENU ZA PLAĆANJE ILI NIZ PLAĆANJA- MRS 17

Početno priznavanje po nabavnoj vrednosti

Kamata po lizingu je finansijski rashod perioda.



AMORTIZACIJA – MRS 16

Amortizacija je sistematska alokacija iznosa sredstava koja se amortizuju tokom njihovog korisnog veka.

Stopu i metod amortizacije utvđuje svako Društvo u skladu MRS 8 Računovodstvene politike, promene računovodstvenih procena i greške.

Metodi amortizacije

- **Proporcionalni ili linearni ili jednakih godišnjih kvota.**
- **Degrasivni opadjuce godisnje kvote**
- **Funkcionalni ili očekivane koristi**



AMORTIZACIJA – MRS 16

Osnovica za obračun amortizacije nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme, izuzimajući zemljište i šume je nabavna odnosno revalorizovana nabavna vrednost.

Metod obračuna amortizacije je lienarni tj. proporcionalni (paragraf 62 MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema).

Za obračun amortizacije Društvo primenjuje sledeće stope:

- **Građevinski objekti: 2%**
- **Oprema: 15-20%**
- **Računari: 20%**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Kredit se procenjuje po nominalnoj vrednosti. Kredit se direktno otpisuje za iznos dokumentovane nenaplativosti, a indirektno po odluci rukovodstva u slučaju ne izvršenja naplate o roku dospeća.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

Zastarela potraživanja direktno se otpisuju na teret rashoda.

Porez na dodatu vrednost obračunat od strane dobavljača i po osnovu uvoza iskazuje se u iznosu koji nije kompenziran sa obračunatim porezom na dodatu vrednost kupcima.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

ZALIHE—MRS 2

Zalihe su sredstva

- ☐ koja se drže za prodaju u okviru redovnog poslovanja
- ☐ u obliku osnovnog ili pomoćnog materijala koji se troši u procesu proizvodnje ili pružanje usluga
- ☐ u procesu proizvodnje, namenjena prodaji, gotovi proizvodi i nedovršena proizvodnja



Procenjivanje bilansnih pozicija

ZALIHE—MRS 2

Zalihe materijala, rezervnih delova, inventara sa jednokratnim otpisom i robe procenjuju se po nabavnoj vrednosti, koja obuhvata **fakturnu vrednost dobavljača i zavisne troškove nabavke.**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

ZALIHE—MRS 2

Nabavna vrijednost ili cijena koštanja zaliha koje nijesu međusobno zamenjive, kao i dobra i usluge za konkretne projekte, utvrđuju se na osnovu jasne identifikacije njenih pojedinačnih troškova.

Za sve ostale zalihe nabavna vrijednost ili cijena koštanja utvrđuje se primjenom metoda koje su preporučene prema MRS 2 – zalihe:

- **FIFO (first in –first out),**
- **metod prosečne ponderisane cene.**



Procenjivanje bilansnih pozicija

ZALIHE—MRS 2

Metode obračuna izlaza zaliha su:

- LIFO (last in – first out)
- FIFO (first in – first out)
- HIFO (highest in – first out)
- metod prosečne ponderisane cene
- **planska cena** (nije definisana) služi kod obračuna troškova i učinaka.

Obračun izlaza zaliha materijala i rezervnih delova, sitnog inventara i robe vrši se po prosečnoj nabavnoj ceni.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

ZALIHE—MRS 2

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda procenjuje se po ceni koštanja ili neto prodajnoj ceni ako je ona niža.

Cijena koštanja obuhvata:

- troškove proizvodnje i
- srazmerni deo opštih troškova proizvodnje,

pri čemu se iz ovih troškova isključuju troškovi neiskorištenja kapaciteta i troškovi uprave i prodaje.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

ZALIHE—MRS 2

Neto prodajna cena je prodajna cena na dan procene umanjena za dažbine, troškove prodaje, kao i za troškove dovršavanja proizvoda u slučaju nedovršene proizvodnje. Neto prodajna cena utvrđuje se ovako:

vladajuća prodajna cena na dan bilansa x (troškovi perioda/prihod od prodaje)

U slučaju smanjenja upotrebne vrednosti zaliha za iznos stvarno nastalog i dokumentovanog smanjenja vrednosti vrši se otpis zaliha na teret rashoda.



Procenjivanje bilansnih pozicija

GOTOVINSKI EKVIVALENTI I GOTOVINA

Hartije od vrednosti koje su neposredno unovčljive i plemeniti metali smatraju se gotovinskim ekvivalentima. Hartije od vrednosti procenjuju se po nabavnoj vrednosti a plemeniti metali **procenjuju se po vrednosti izvedenoj iz cena plemenitih metala na svetskom tržištu.**

Hartije od vrednosti, depoziti po viđenju i gotovina u stranoj valuti **procenjuju se po srednjem kursu strane valute na dan bilansa.**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA obuhvataju:

- **unapred plaćene odnosno fakturisane troškove i**
- **prihode tekućeg perioda koji nisu mogli biti fakturisani a za koje su nastali troškovi u tekućem periodu.**



Procjenjivanje bilansnih pozicija

KAPITAL OBUHVATA:

osnovni kapital, emisionu premiju, rezervni kapital (zakonske i statutarne rezerve), revalorizacione rezerve i neraspoređeni neto dobitak ranijih ili tekuće godine, gubitak iz ranijih godina i tekuće godine (ispravka vrednosti kapitala)

Kapital i gubitak unose se u bilans u visini nominalne knjigovodstvene vrednosti.

Revalorizaciona rezerva datog sredstva prenosi se na neraspoređeni dobitak kada se to sredstvo potpuno amortizuje ili proda.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

DUGOROČNA REZERVISANJA, POTENCIJALNE OBAVEZE I POTENCIJALNA IMOVINA – MRS 37 predstavljaju obaveze za pokriće troškova i rizika proisteklih iz prethodnog poslovanja koji će se pojaviti u narednim godinama, a odnose se na:

- rezervisanja za troškove u garantnom roku po osnovu prodatih učinaka za koje je obračunat prihod u punom iznosu,
- rezervisanja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstva,
- rezervisanja za zadržane kaucije i depozite,
- rezervisanja za troškove restrukturiranja,
- rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih, i
- ostala rezervisanja za vjerovatne troškove.

Ova rezervisanja Društvo procenjuje na bazi stvarno očekivanih troškova, a ukida ih u momentu nastanka troškova koji tereti rezervisanje. Neiskorištena dugoročna rezervisanja za pokriće troškova ukidaju se u korist ostalih prihoda.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

OBAVEZE

Dugoročne i kratkoročne obaveze proistekle iz finansijskih i poslovnih transakcija procenjuju se po nominalnoj vrednosti. Obaveze u stranoj valuti procenjuju se po srednjem kursu strane strane valute na dan bilansa.

Zastarele obaveze ukidaju se u korist prihoda.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA obuhvataju:

- **unapred obračunati troškovi,**
- **obračunati prihodi budućeg perioda,**
- **odloženi prihodi po osnovu efekata ugovorene zaštite od rizika,**
- **razgraničeni troškovi nabavke,**
- **donacije.**

Donacije primljene za povećanje prihoda unose se u prihode do visine rashoda, a donacije primljene za nabavljene stvari unose se u prihode u visini troškova nastalih po osnovu utroška ili amortizacije primljenih stvari iz donacija.



Procjenjivanje bilansnih pozicija

OBAVEZE ZA POREZ NA DODATU VREDNOST

Iskazuje se obračunat porez na dodatu vrednost kupcima u iznosu koji nije kompenziran sa obračunatim porezom na dodatu vrednost od strane dobavljača i po osnovu uvoza i nije plaćen fiskusu.



Odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze

Odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze rezultiraju iz primjene **MRS12 – Porez na dobitak**.

Odložena poreska sredstva su iznosi poreza na dobitak nadoknadivi u budućim periodima, koji se odnose na odbačene privremene razlike, neiskorišćene poreske gubitke prenijete u naredni period i neiskorišćeni poreski kredit prenijet u naredni period.



Odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze

Odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze rezultiraju iz primjene **MRS12 – Porez na dobitak**.

Odložena poreska sredstva nastaju:

- kada je poreska osnovica utvrđena u poreskom bilansu viša od dobitka prije oporezivanja iskazanog u bilansu uspjeha po osnovu razlike između troškova amortizacije u poreskom bilansu i u bilansu uspjeha. Do ove razlike dolazi primjenom različitih stopa amortizacije za potrebe utvrđivanja troškova amortizacije za potrebe bilansa uspjeha i poreskog bilansa.
- kada preduzeće ima poresku olakšicu (poreski kredit) na primjer: po osnovu ulaganja u osnovna sredstva radi zapošljavanja većeg broja radnika.



Odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze

Odložene poreske obaveze su iznosi poreza na dobitak plativi u budućim periodima u odnosu na oporezive privremene razlike.



Odložene poreske obaveze nastaju:

- kada je u poreskom bilansu trošak amortizacije viši od troška amortizacije u bilansu uspjeha
- kada se poveća vrijednost kupljenih dugoročnih HOV (akcija) na nivo tržišne vrijednosti.